



# BİRLEŞİK ARAP EMİRLİKLERİ DIŞ POLİTİKASINDA DÖNÜŞEN TÜRKİYE YAKLAŞIMI

“

BAE'nin aktif siyasetinde son yıllarda Türkiye ile ilişkilerde siyasi ve askerî anlaşmazlık noktaları görülmüş olsa da iki ülke 2021 yılı itibarıyla ilişkilerini tekrardan güçlendirme yolunda adımlar attı.

”

DOÇ. DR. İSMAİL NUMAN TELCI

Başkan Yardımcısı **ORSAM**

**O**rtadoğu'nun son yıllarda en etkin dış politika izleyen ülkelerinden birisi Birleşik Arap Emirlikleri'dir (BAE). ABD, Rusya ve Çin gibi küresel siyasetin temel aktörleriyle sıkı siyasi, ekonomik ve ticari ilişkiler kuran BAE, bölgesel anlamda da

hem nüfuz alanını genişletirken bir taraftan da çatışma bölgelerinde etkin bir güç hâline geldi. Bu süreçte BAE yönetimi, Abu Dabi ve Dubai gibi iki ekonomik açıdan güçlü emirliğe sahip olmasının getirdiği avantajları kullandı. Bu emirliklerin de rolüyle BAE'nin aktif siyasetinin bölgesel anlamda pek çok yansımalarının olduğu anlaşılmaktadır.



## TÜRKİYE-BAE İLİŞKİLERİNDE YENİ DÖNEMİN BOYUTLARI

BAE'nin aktif siyasetinde son yıllarda Türkiye ile ilişkilerde siyasi ve askerî anlaşmazlık noktaları görülmüş olsa da iki ülke 2021 yılı itibarıyla ilişkilerini tekrardan güçlendirme yolunda adımlar attı. BAE'nin siyasi ve diplomatik açıdan merkezi olan Abu Dabi'nin Veliht Prensi ve BAE'nin fiili yöneticisi Muhammed bin Zayid el-Nahyan'ın kasım ayındaki Ankara ziyareti, iki ülke arasında çeşitli alanlarda 10 anlaşmanın imzalanmasını beraberinde getirmişti. Şubat ayında ise Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın Abu Dabi ve Dubai'yi ziyareti, ikili ilişkilerde

yeni bir anlayışın mevcudiyetini ortaya koymuştur. Bu noktada BAE'nin siyasi, diplomatik ve akademik çevrelerinin, ülkenin temel dış politika önceliklerinin yanında Türkiye ile ilişkiler konusunda da belirli önceliklere sahip oldukları görülmektedir. Bu öncelikler arasında öne çıkan konulardan birisi ABD ile ilişkilerdir. Temelde Joe Biden dönemiyle birlikte BAE'nin Donald Trump dönemine kıyasla Washington ile ilişkilerine bakıldığında dış politikasında ABD'ye karşı önemli açmazlarla karşı karşıya olduğu gözlemlenmektedir.

Sadece BAE'nin değil, Körfez ülkelerinin de en önemli güvenlik garantörü konumunda bulunan ABD'nin Körfez ülkelerinin yaşa-

dığı güvenlik sorunlarına kayıtsız kaldığı görüntüsü, BAE'nin dış politika ve diplomasi çevrelerinde de yansıtılan bir görüş hâline gelmiştir. Bu çerçevede ABD'nin son üç yıldır BAE'ye bir büyükelçi atamamış olması da ikili ilişkilerdeki belirli sorunlara işaret etmektedir. Ülkenin hâlihazırda Rusya'nın Ukrayna'yı işgaline yönelik aldığı pozisyon ve Rusya elitleriyle Dubai'nin ekonomik/ticari ilişkileri ise ABD açısından bir ikilem olarak görülmektedir. Bunun yanında Çin ile kurulan askerî ve ticari ilişkilerin artması ve Çin'in BAE'ye yüksek teknoloji iletişim imkânları sağlayacağı projelerin hayata geçirilmiş olması, ABD'nin BAE'ye yönelik politikasında da belirleyici olan unsurlar olarak ortaya çıkıyor.



BAE ise bu süreçte Rusya, Çin ve Hindistan ile siyasi, askerî ve ekonomik ilişkilerini geliştirmeye ve Asya-Avrupa ekseninde ABD'ye ciddi derecede alternatif olmayacak ama BAE'nin ABD'ye olan bağımlılığını azaltabilecek ortaklık imkânlarını aramaktadır. Çok yakın dönemde BAE-Hindistan arasında imzalanan Kapsamlı Ekonomik Ortaklık Anlaşması da bunlardan birisidir. Fakat ABD ile ilişkilerdeki açmazlara ve ikilemlere rağmen BAE, yine de ABD'nin bölgedeki önemini tanımaktadır.

Bu çerçevede BAE, bölge ülkeleriyle olan siyasi, askerî ve ekonomik ortaklıklarını geliştirmeye ve yeni ortaklık kalemlerini oluşturmaya gayret etmektedir. Bu anlamda BAE'nin son dönemdeki girişimlerinden birisi Türkiye ile yaşanmaktadır. Bir tarafta dünyadaki en büyük 20 ekonomiden birisi (G-20) ve İkinci Dünya Savaşı'ndan bu yana devam eden en uzun süreli askerî ittifakın (Kuzey At-

lantik Anlaşması Örgütü-NATO) ikinci en büyük askerî kuvvetine sahip Türkiye ve diğer tarafta Ortadoğu'nun en büyük ikinci ekonomisi konumunda olan BAE'nin iş birliği, Körfez ve Ortadoğu'nun gerek batılı ülkelerle gerekse diğer güçlerle hiyerarşik ilişkiler kurmasını da engelleyecek ve bölge ülkelerinin ilişkilerin zayıf tarafı olmasının önüne geçebilecektir. Dolayısıyla BAE ile Türkiye arasındaki iş birliği, bölgesel aktörler arası doğrudan etkileşimi artıracak ve dış aktörlerin bölge siyasetini yönlendirmedeki etkinliğini azaltabilecektir.

“

**BAE'nin siyasi, akademik ve diplomatik çevreleri, aynı zamanda Körfez krizine sebep olan Katar ambargosunun da bölge için temelde bazı olumsuz gelişmelere sebep olduğunu düşünmektedir.**

”

BAE ile Türkiye ilişkilerindeki en önemli dinamiklerden birisi ticari ilişkilerdir. İki ülke arasındaki gergin dönemlere rağmen ticaret hacminin ciddi oranda azalmadığı görülmektedir. Türkiye ve BAE'nin son üç yıldaki ticaret hacmi neredeyse 25 milyar dolar civarlarında gerçekleşmektedir.

İki ülke arasındaki ticaret hacminin önemli bir bölümünün mücevherat ticaretiyle oluştuğu gözlemlense de ikili ticari ilişkiler iki ülkenin hâlihazırda ve ileride iş birliği yapabileceği en önemli alanlardan birisidir. İkili ticari ilişkilerin olumlu seyri kurulmuş olan ikili iş konseylerinin çalışma şartlarını kolaylaştırırken, hem Türkiye hem de BAE'de iş yapan iki ülke kuruluşlarının performanslarını olumlu etkilemektedir. Bunun yanında hâlihazırda BAE toplumsal yaşamında önemli bir kesimi oluşturan Pakistan, Hindistan, Bangladeş ve birçok Afrika ülkesi vatandaşının Türkiye'ye yönelik olumlu algıları

da karşılıklı ticari ilişkileri olumlu etkileyebilmektedir. BAE’de yaşayan birçok kesim dış politikada ortak çizgide olunması, dinî birliktelik, tarihsel kimliklerin örtüşmesi gibi meselelerden ötürü Türkiye’yle yakınlık kurabilmektedir. Dolayısıyla BAE’yi oluşturan toplulukların Türkiye algısının olumlu olması, Türkiye-BAE ilişkilerinin de sosyal anlamda gelişebileceğini ve bunun da iş çevrelerine yansiyebileceğini göstermektedir.

BAE’nin siyasi, akademik ve diplomatik çevreleri, aynı zamanda Körfez krizine sebep olan Katar ambargosunun da bölge için temelde bazı olumsuz gelişmelere sebep olduğunu düşünmektedir. Siyasi ilişkilerin sosyal ilişkilerden bağımsız olmadığı bir uluslararası ve bölgesel sistem içerisinde, krizlerin en çok halklara zararının olduğu başta BAE liderliği olmak üzere bölgedeki birçok yönetim tarafından kabul edilmektedir. Dolayısıyla bu olumsuz tecrübe bölgedeki önemli aktörlerden olan Türkiye ve BAE’nin de ilişkilerini yeniden değerlendirme sonucunda ilerleme sürecine götüren önemli bir faktör olarak görülebilir.

BAE’deki çevrelerin Türkiye ile normalleşme sonucunda Türkiye’nin sağlık, eğitim, inşaat, afet yönetimi, finans ve savunma sanayi başta olmak üzere çeşitli alanlardaki tecrübelerinden de yararlanmak istediği söylenebilir. Bu çerçevede, karşılıklı tecrübelerden ve birikimlerden yararlanılabilmesi için gerekli ortamların oluşturulması konusunda hem Türkiye hem de BAE tarafında ortak bir iradenin olduğunu da söylemek mümkündür. Türkiye’nin, BAE’nin daha

önceden belirlediği iş birliği yapacak gelişen ekonomiler arasında yer alması da aynı zamanda BAE’nin yönetici çevreleri nezdinde Türkiye’ye yönelik algısının olumlu anlamda güçlendiğini göstermektedir. Bu çerçevede iki ülke arasındaki ilişkilerin güven boyutuyla mı çıkar boyutuyla mı öne çıkacağı meselesine ilişkin olarak her iki bağlamda da güçlenme ve yeniden inşanın başladığı açıkça görülebilmektedir.

“

**BAE dış politikasının birkaç temel önceliği konusunda siyasi tavize pek yanaşmayacağı gözlemlenmektedir. Bu konulardan birisi BAE’nin devlet dışı aktörleriyle ilişki kurmayı bir prensip hâline getirdiği ve bölgedeki devlet dışı silahlı aktörlerin bölgeyi istikrarsızlığa sürüklediği hususudur.**

”

## **İKİ ÜLKE ARASI BAZI FARKLILIKLAR**

İki ülke ilişkilerinin geliştiği bu noktada hâlen anlaşmazlık konusu olabilecek belirli meselelerin varlığı da unutulmamalıdır. Bu bağlamda, BAE dış politikasının birkaç temel önceliği konusunda siyasi tavize pek yanaşmayacağı gözlemlenmektedir. Bu konulardan birisi BAE’nin devlet dışı aktörleriyle ilişki kurmayı bir prensip hâline getirdiği ve bölgedeki devlet dışı silahlı aktörlerin bölgeyi istikrarsızlığa sürüklediği hususudur. BAE’nin diğer önemli bir gündem maddesi ise İran’ın desteklediği

güçlerin bölgedeki istikrarsızlığı artıran hamleleridir. Bu aktörlerden birisi olan İran destekli Husiler, BAE’nin güvenlik kaygılarını doğrular nitelikte BAE’ye balistik füze ve insansız hava saldırıları gerçekleştirmişti. Bu çerçevede BAE’nin ilk iki dış politika önceliğinin bölge dış politikası ile ilgili ve jeopolitik nedenler olduğu görülmektedir. Aynı zamanda BAE bu iki jeopolitik nedenden ötürü ABD ile ilişkilerindeki sorunlarla birlikte Rusya ve Çin ile ilişkilerini güçlendirmektedir.

BAE’nin dış politikasındaki bir diğer öncelikli konu ise Müslüman Kardeşler hareketinin Ortadoğu’da siyasi bir aktör olma kabiliyetinin kalmaması hususudur. Müslüman Kardeşler hareketinin artık ciddi bir siyasi aktör olarak görülüyor oluşu, BAE ve diğer bazı bölge ülkelerinin harekete yönelik yaklaşımında bir değişiklik olabileceği ihtimalini mümkün kılmaktadır.

Sonuç olarak, BAE’de Türkiye’ye yönelik yeni bir anlayışın mevcut olduğu ve bu yaklaşımın ilişkilerin daha da iyileşmesi sürecine katkıda bulunabileceği söylenebilir. Her ne kadar BAE-Türkiye ikili ilişkilerinde anlaşmazlık konusu olabilecek meseleler bulunsun da çok daha büyük bir iş birliği ve ortaklık potansiyeli olduğu da gözlemlenmektedir. BAE tarafında mevcut olan iradenin bir benzerinin Türkiye tarafında olduğu da açıktır. Dolayısıyla gelecek dönemde iki ülke ilişkileri arasında yakınlaşmanın ve bölgesel meselelerde koordinasyonun artacağı tahmin edilebilir. ■